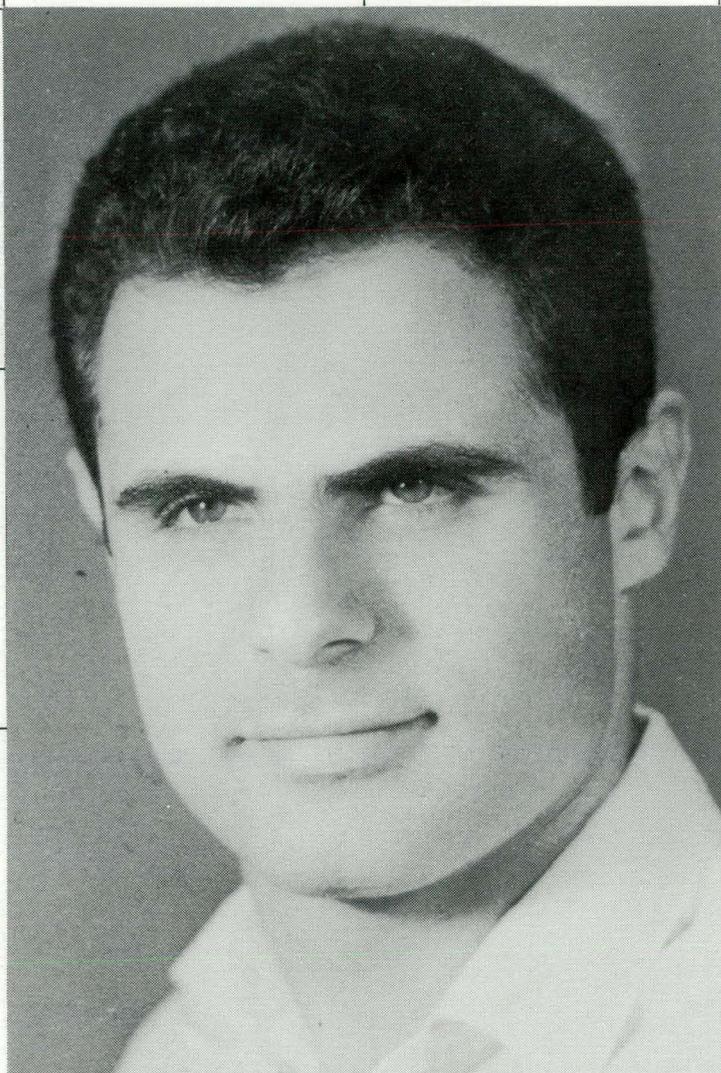

ח י י ם

חיים טריויס

נולד	22.8.1945, י"ב באב תש"ה.
נפל	4.6.1968, ח' סיון תשכ"ח.

האם: רגינה

האב: שמריהו

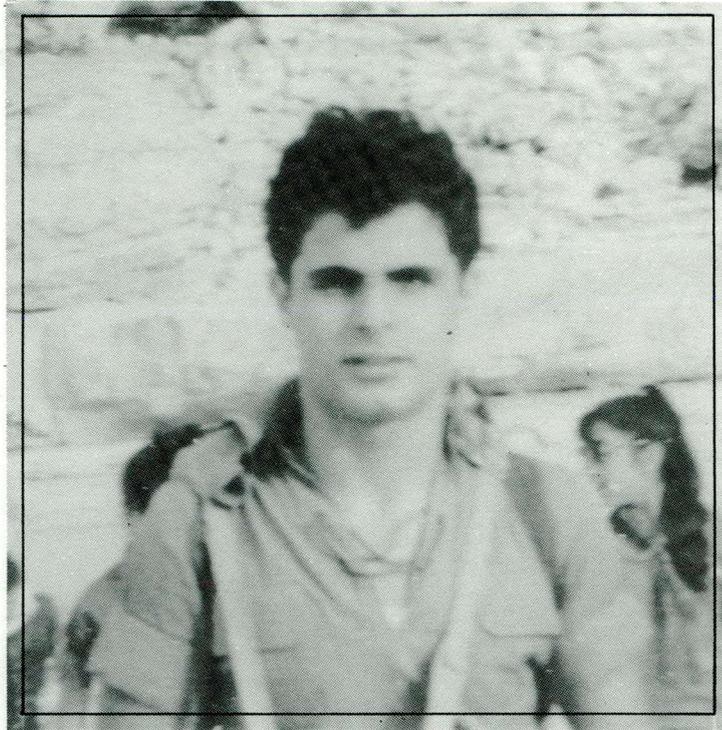
האחים: אידה, שולה, עובד

חברים: דני פורגס, שלמה טננבוים, דוד הד

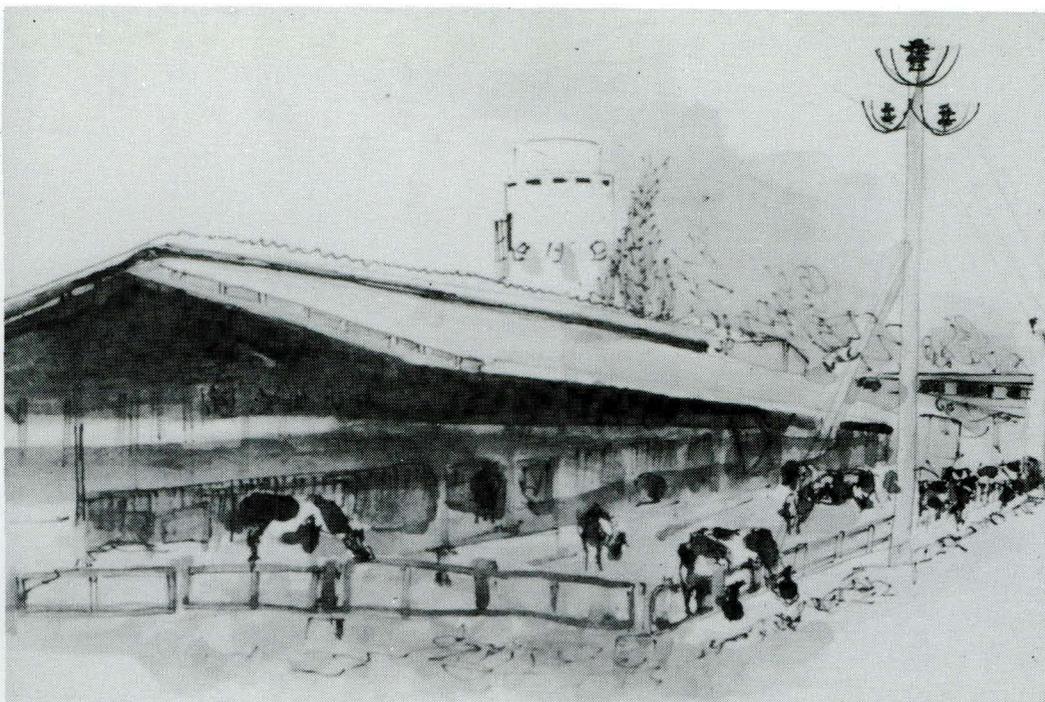
חברים באשדות יעקב (איחוד): תמר מעין, ג'ון קריבין, שלמה ומוטקה, פולה מלמוד

אוניברסיטה: ד"ר חיים ברקאי, ראש החוג לכלכלה

עבודה: א. עצור, מזכיר ראשי, בית המשפט המחוזי ירושלים

חיים,
בשמך, בחייך ובמותך צוית לנו את החיים.

דמותך האצילית ניצבת לנגד עיני ואינה משה.

חיים – הכרותנו היתה קצרה אך מלאת עניין. נפגשנו בחדר עם משפחתי ובמקומות אחרים ומאד שמחתי לשוחח אתך, כי מצאתי שהנך בעל נפש טובה ועדינה; באת לעזור לנו במעמסה הכבדה של שמירת הגבולות והחזקה בכל הקיים. שמחתי לשמוע ממך על משפחתך שלא היכרתיה. יצאת ברצון עז לעבודה.

עזבת את משפחתך, את חבריך, את ספסל הלימודים, ובאת לכאן לשבת בתוכנו ולהיות אחד מאתנו לזמן קצר. התחבבת על כולנו והערצנו אותך.

קשה לנו להשלים עם הגורל האכזר שכה המר לנו, והשאלה היא – מדוע? קיימת את האימרה הידועה "ואהבת לרעך כמוך".

שמך הוא חיים, ומלא חיים היית וכזה תשאר בעינינו. תהא נשמתך צרורה בצרור החיים.

תמר מעין
אשדות יעקב (איחוד)

ואחרי עשרים שנה

אחי הצעיר חיים

חייך ניתנו לך במתנה אך נקטפו בעודם באיבם. לו חי היית היום בינינו היה זה חלום. ילדות יפה עברנו יחד. ילדות של שובבות ושמחה, של הרפתקנות, גם של עצב. זוכרת אני רגעים יפים עת כילדים רקמנו חלומות משותפים. תכננו שילדינו יהיו חברים כמותנו. אך היום ילדי הם כמעט בגיל בו ראינוך לאחרונה. רק תמונות נותרו להם והרבה הרבה סיפורים וזכרונות. נחמה לי, אחי: צעיר היית במותך וכזה תשאר בזכרוננו לעולם, צעיר חייכן ומלא חיים.

אידה

מרץ 1988

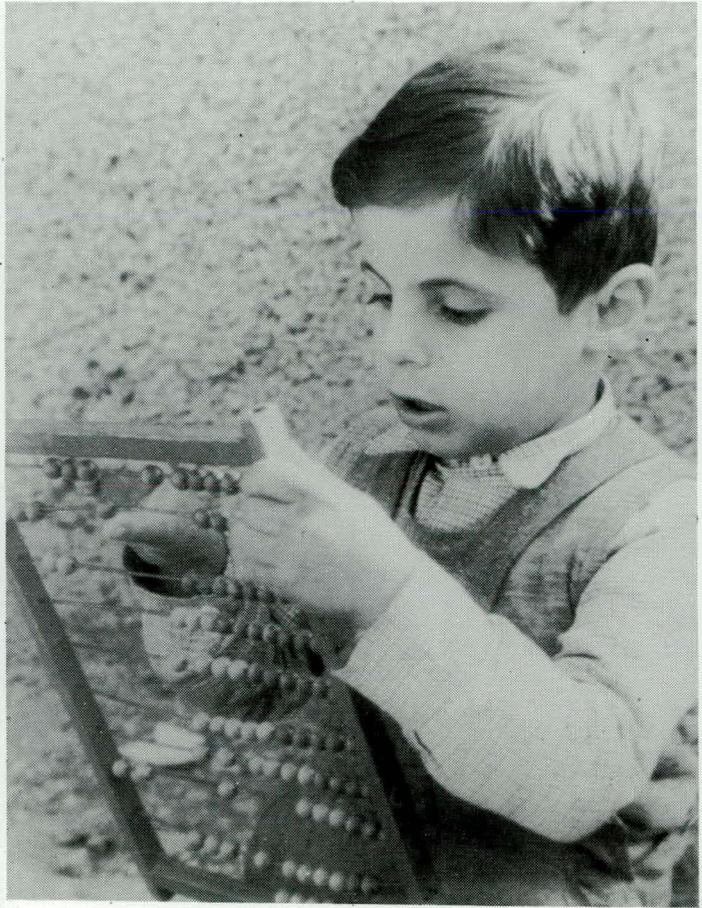
חיים!

עשרים שנה עברו מאז נקטפת בדמי חייך. יכול היית לחיות עמנו כשלצידך אשה + ילדים. ככה היו לילדנו דודים ובני דודים, כמה חבל. אני עוד זוכרת את אותו יום שהודיעו לי שנהרגת. אמרו לי שאמא לא מרגישה טוב וכדאי שאהיה בבית. לא חשבתי לרגע שקרה לך משהו הרי הבטחת לי שתיקח אותי להר גריזים בחג של השומרונים שנערך לפני חגהשבועות וחייכתי לך. לא האמנתי כשנודע לי שנהרגת, גם לא עיכלתי זאת. אתה הבחור החייכן, והשרירי שתמיד עמדת מול הראי והראת לנו את השרירים ובית החזה שלך נפלת ולא קמת. מידי פעם אני חולמת עליך רואה אותך מחייך, צוחק במלוא פה, וצעיר. אחד החלומות שהיו לי היה שיום אחד דפקת בדלת ביתנו ולפני אתה עומד חי. הייתי ממש בהלם. ספרתי לך במלוא הרצינות שלפני כמה זמן נהרגת ואפילו אתה קבור בהר הרצל. נשבעת לי שזה לא נכון. רציתי להוכיח לך ואז בקשתי ממך לבוא איתי לשם. הלכנו יחד וכשהגענו להר הרצל, נעלמת לי. אני שמחה שראיתיך ימים מספר לפני מותך כשאתה שמח וטוב לב ותמיד אזכרך בתור שכזה.

שולה
אחותך הקטנה

13.9.87

18 שנה לנפלו (1985)

חיים היה בן 23 בנופלו ואני בן 17. השנים עוברות במסלול החיים אך התחושה נשאר. היום אני בן 35 אך חיים נשאר בתודעה כאח הבכור, הסמכותי, החזק. תחושת האובדן אינה דועכת במשך השנים; היא רק מתפתחת. אם אז אבד לי האח הבכור עם הילת תנועת הנוער והצנחנים, הרי שהיום חסר לי החבר הקרוב, השותף לשמחה ולצער – יד מיני בעת צרה. לחשוב שיכול היה להיות היום בן 40, נשוי ואב לילדים – אחיני.

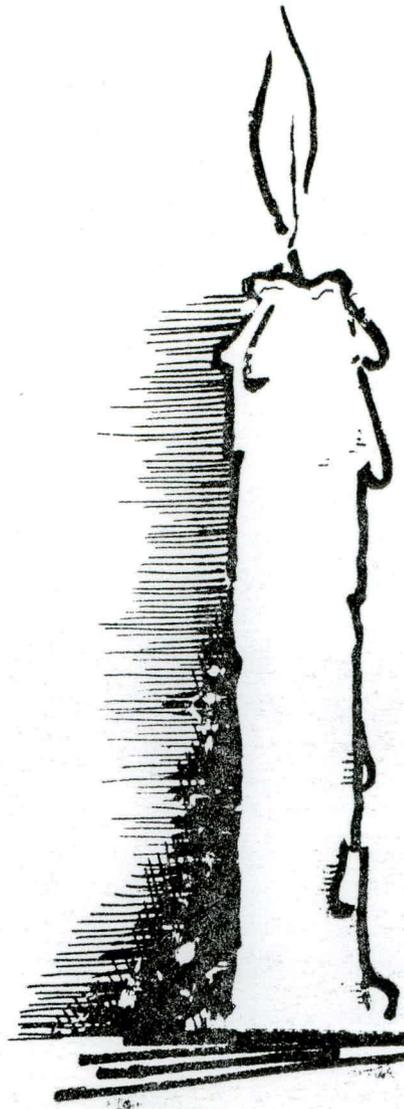
12 שנה לנפלו (1980)

החיים זורמים במסלולם ולזכרונות יש מועד – יום הזכרון לחללי צה"ל. פעם בשנה עולים יחד להר הרצל. אתה שואל את עצמך מה יום זכרון זה יכול להיות שונה מקודמו ואיזה משקל יוסיף במסכת ימי הזכרון. אתה אומר עוד שנה חלפה ומקור הדמעות יבש אולם הרגע הזה, שם, על הר הרצל, עושה לך את אותו הדבר מידי שנה בשנה. הגרון נשנק לפתע והעיניים דומעות. גברים בוכים – זוהי הפריבילגיה השמורה לשכולים – לאב, לאח, לבן, לחבר. להתאסף ליד הערוגה המוגבהת ולהתבונן באבן שלמראשותיה, באותיות החקוקות עליה. לתהות בפעם המי יודע כמה מי הוא המתמיד האלמוני שמניח מידי שנה זר פרחים.

שנתיים לנפלו (1970)

שנתיים עברו מאז נפל חיים. בימים הראשונים למותו הייתי המום ותהיתי מה צורה תהא לאורח חיי בלעדי חיים. בתקופה מסוימת היו לי יסורי מצפון על שהייתי נזכר בחיים רק לעתים רחוקות – מאוחר יותר הבנתי שזוהי דרך האדם. החיים נמשכים והשיגרה דוחה ממחשבה מאורע יחיד הגם שמאורע זה בעל משקל רב הוא.

שוב באתי בני ואתי
צרור פרחים, נר נשמה ודם לבי.

כי רק אלה בידי
לתתם לך, יחידי,
אויה, כי נצח הפריד בינך וביני –
ביום מר לקחך המוות מעמי.

וכאן, על אבן מצבה
קשוחה וקרה
רק כאן באין רואה – תזל דמעתי
ותאבד ברוח אנחתי.
כי אשלח ידי לגעת בך דומם
ושבה ידי ריקם.

לקולך אייחל יום יום לשוא
הלך בני ולא שב.
מי יתנה דמעות אם ושכול אב,
על בן, על יחידי, שהלך ולא שב.

מתוך "שיח שכולים"
בהוצאת ארגון "יד לבנים"

חיים
 התפלל על אמא
 ובעמך שם לפני כסא הכבוד –
 בשורה הראשונה יחד עם כל חללי
 צבא ההגנה לישראל,
 בזקיפות קומה ובגאון
 השמורים לנופלים על קדושת המולדת
 ולנהרגים על קידוש השם –
 או אז בקש על אמא;
 בקש שִׁילָבָה את ניצוץ החיים
 וינצור את שלהבת הנר.
 בקש שיתן לה כגמולה –
 גמול אם שנתנה כל שהיה לה
 במסירות נפש, בהקרבה ובחום
 עד שהיתה לאחת מ"למד ור".
 בקש שישלח לה רפואה שלמה ושמחת חיים
 לראות בפועלם של ילדיה ואת זיו תפארת נכדיה; –
 עובד
 1.12.82
 בקש לה רחמים.

קשה לכתוב על חיים. קשה לתאר אותו כאדם שהיה. הכרתי את חיים כשנכנסתי לביה"ס התכון בעומריה לפני כתשע שנים. הוא למד בכתה המקבילה אך היה דמות מוכרת בכל ביה"ס. תכונות של כח ומח השתלבו בו בצורה מפליאה. כשרונותיו וידיעותיו הפליאו המורים מחד גיסא, אך מאידך גיסא תכונה זו של כח, של צרך להוציא מרצו גם הוציאה אותם מכליהם. חיים עמד בראש כל השתוללות חברתית. אך גם לכך היה גבול. כשראה חיים שהוא עומד לעבור על אחד מעקרונותיו היה מפסיק מיד, כי היה נער ישר, כן וגא וחבר מצוין.

בתנועת הנער בה היינו שנינו – התנועה המאוחדת – התיידדנו והתחלנו לשוחח. רבות עברנו יחד; טילנו בארץ, למדנו יחד ובעיקר שוחחנו על כל הנושאים שבעולם. תקופה מסוימת לא נפגשנו בשל ריב נעורים. אך לאחר זמן לא רב שוב היינו יחד ושוחחנו וטילנו. וחיים היה מתעניין בכל נושא שבעולם והיינו יחדו שעות כימים.

ואז הגיעה הכוונות שלפני המלחמה, ואנחנו יחד, וחיים בין משחררי ירושלים. נגמרת המלחמה חזרנו שנינו הביתה ובאים המילואים שאחר המלחמה.

בעצם הוא לא היה רק חבר; הוא היה לי כאח. הכל ספרתי לו והכל ספר לי (בעצם כמעט הכל, כי לא ספר לי על כוונתו לצאת לקבוץ בו נפל שבועים לאחר מכן). ספרנו זה לזה על עניינינו האינטימיים והמשפחתיים. הוא היה בן בית בביתי ואני בביתו ולשיא זה הגיע לאחר המלחמה כשהיינו מטילים ימים ולילות בחלק של ירושלים ששוחחר. היינו מטילים ומספרים ולומדים תוך כדי כך: לומדים ונושמים אורה של עיר שעד לפני זמן קצר רק חלמנו עליה והתגעגענו אליה. וחיים תמיד הוסיף לספורי ירושלים גם את ספורי אביו.

ובכלל כבוד האם, כבוד האב, וכבוד המשפחה היו מושרשים אצלו בצורה בלתי רגילה. תמיד התפעלתי מקשרי המשפחה החזקים שלכם, בני משפחת טריויס.

ובעקר חשב ודאג תמיד לענייני המדינה, העם והעליה.

ואז פתאם קראתי בעתון. נדהמתי ורעדתי, כאבתי, ולאט לאט חלף הזמן. התדהמה עברה אך הכאב נשאר. חסר לי, חסר לי חבר ולא סתם חבר אלא חברי הטוב. כאילו חלק מעצמך נחתך ונגדע פתאם ואתה מתגעגע לחלק זה וכואב על העובדה שלא יחזור אליך יותר.

ואולי זוהי נחמתכם בני משפחת טריויס היקרים שיש מי שזוכרים את חיים מלבדכם, ולא רק בגלל שנפל למען מולדתו אלא משום שהוא חסר להם כידיד, כאדם.

דן פורגס

יוני 1968

צילום: דן פורגס

אנחנו מאותו הכפר

אֲנַחְנוּ שְׁגִינוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר
אוֹתָהּ קוֹמָה – אוֹתָהּ בְּלוֹרִית שְׁעָר
אוֹתוֹ חֲתוּךְ דְּבוּר – מִהַיֵּשׁ לֹאמֵר
הֵן אֲנַחְנוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר

אֲנַחְנוּ שְׁגִינוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר
שְׁדָה יֶרֶק חֲצִינוּ עַד צִנְאָר
בְּעָרֵב שִׁבְנוּ יַחַד לַכֶּפֶר
כִּי אֲנַחְנוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר

ובלילות שישי
כְּשֶׁרוּחַ חֲרִישִׁי
בְּצִמְרוֹת שְׁחֹרוֹת עוֹבֵר
אֲזֵ אֲנִי אוֹתְךָ זוֹכֵר

תְּמִיד בְּפִרְדָּסִים וּבְשִׂדְרוֹת
אֶהְבְּנוּ אֶת אוֹתָן הַנְּעֵרוֹת
אֲבָל בְּסוֹף אִמְרָנוּ – אֵין דְּבָר
זֶה הַכֹּל נִשְׁאָר בְּתוֹךְ הַכֶּפֶר

בְּרַחְנוּ אֶל אוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת
הַלְכְנוּ אֶל אוֹתָן הַמְּלַחְמוֹת
זָחַלְנוּ עַל קוֹצִים וְעַל דְּרָדָר
אֲבָל שִׁבְנוּ יַחַד אֶל הַכֶּפֶר

ובלילות שישי
כְּשֶׁרוּחַ חֲרִישִׁי
בְּצִמְרוֹת שְׁחֹרוֹת עוֹבֵר
אֲזֵ אֲנִי אוֹתְךָ זוֹכֵר

אֲנִי זוֹכֵר בְּקֶרֶב שְׁלֹא נִגְמַר
פְּתֹאֵם רְאִיתִי אִידָה אֶתְּהָ נִשְׁבֵּר
וּכְשֶׁעֲלָה הַשַּׁחַר מִן הַהָר
אֲזֵ אוֹתְךָ הַבֹּאֲתִי אֶל הַכֶּפֶר

אתה רוֹאָה – אֲנַחְנוּ כָּאֵן בְּכֶפֶר
כְּמַעַט הַכֹּל נִשְׁאָר אוֹתוֹ דְּבָר
בְּתוֹךְ שְׁדָה יֶרֶק אֲנִי עוֹבֵר
וְאוֹתָהּ מֵעֵבֶר לַגָּדָר

ובלילות שישי
כְּשֶׁרוּחַ חֲרִישִׁי
בְּצִמְרוֹת שְׁחֹרוֹת עוֹבֵר
אֲזֵ אֲנִי אוֹתְךָ זוֹכֵר

כִּי אֲנַחְנוּ שְׁגִינוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר
אֲנַחְנוּ שְׁגִינוּ מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר
אֲנַחְנוּ
שְׁגִינוּ
מֵאוֹתוֹ הַכֶּפֶר

נעמי שמר

קורות חיים

חיים הי"ד, בן רגינה ושמריהו טריויס נולד בירושלים ב־22.8.1945. עד לשירות הצבאי היה חבר ב"תנועה המאוחדת". עם סיימו את בית־הספר התיכון, התנדב לצנחנים. באוניברסיטה העברית למד כלכלה בפקולטה למדעי החברה.

בעל נפש יפה היה, ניחן באומץ־לב ובכוח רצון עז; בנכונות לעזור, לייעץ, ולהקנות לצעירים ממנו מנסינו האישי. ניחן בתפיסה מהירה ובכושר אירגון, ותחומי התעניינותו רחבים ומגוונים היו. במלחמת ששת־הימים נמנה עם חטיבה 55, חטיבת המילואים שלחמה לשחרור ירושלים. זכרם של חבריו לנשק שנפלו היה יקר לו. מדי עברו ליד גליהעד שהוצבו לזכר הנופלים, היה מסיר במטפחתו את האבק שדבק בשמות החרוטים על לוחות השיש.

הוא יצא כנגד בוזזי הבז במלחמה, בטענו, שהנופלים מסרו נפשם למען הבטחת קיומה של המדינה, ולא כדי לאפשר לנותרים לבוז בז.

על פעולת כראמה שמע בחדשות הבוקר; אם כי לא נקרא להתיצב, הגיע בטרמפים לשטח ההיערכות. על אף כל מאמצי השכנוע, לא אישרו את יציאתו לשטח, והוא נשאר לסייע בטיפול בפצועים בתחנת האיסוף ביריחו.

כאשר שמע, שהמשקים שבעמק הירדן ובעמק בית־שאן זקוקים לכח עובד להקמת ביצורים, יצא באמצע מאי 68 לאשדות יעקב (איחוד). הוא ידע, שמסכן הוא בכך את חייו, אולם הטרידה אותו השאלה, במה גדולה זכותו מזו של העומדים בקו החזית הראשון, ואילו הוא בעורף הבטוח.

חיים נפל בהפגזה על המשק ב־4.6.68. אילו ניתנה הבחירה בידו, היה, כצנחן, מעדיף לעמוד פנים אל פנים מול האויב ולהילחם בו, אולם בגורלו נפל, שפגז מרגמה הכריעו במפתיע.

ידווה ליבם של ההורים השכולים על בנם, הכן עם עצמו ועם עמו, בחייו ובנפילתו.

עובד

יוני 1968

ירושלים, כעיר שחברה לה יחדיו

אמא: כשאבא נפצע ואושפז בבית החולים של המסיון, היה חיים בן 3. קניתי לו נעלים חדשות והנחתי אותן על הארון מול המיטה. בלילה קרא לי חיים ואמר: "אמא, הנעלים בוכה". שאלתי: "למה הוא בוכה?" וחיים אמר: "הוא רוצה את אבא שלו". "מיהו אבא שלו?" "אני".
הבנתי עד כמה חיים מתגעגע לאביו ונעלתי לו את הנעלים החדשות, וחיים ישן איתן כל הלילה.

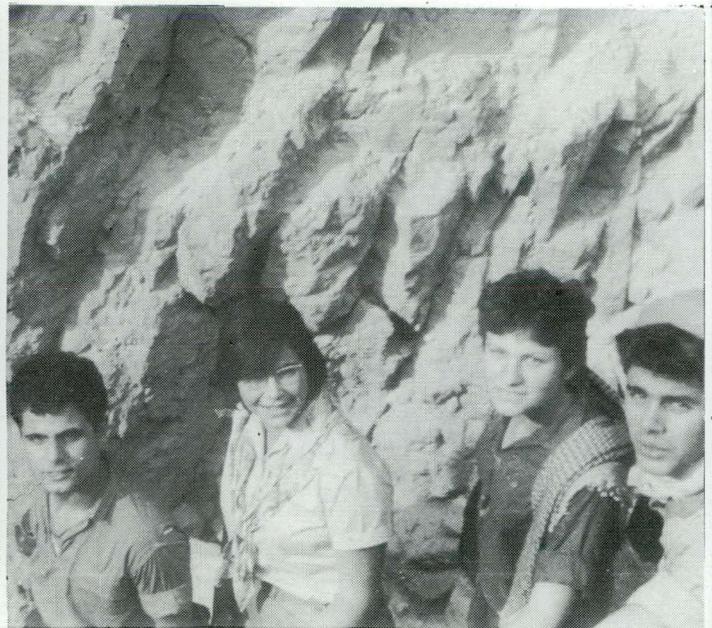
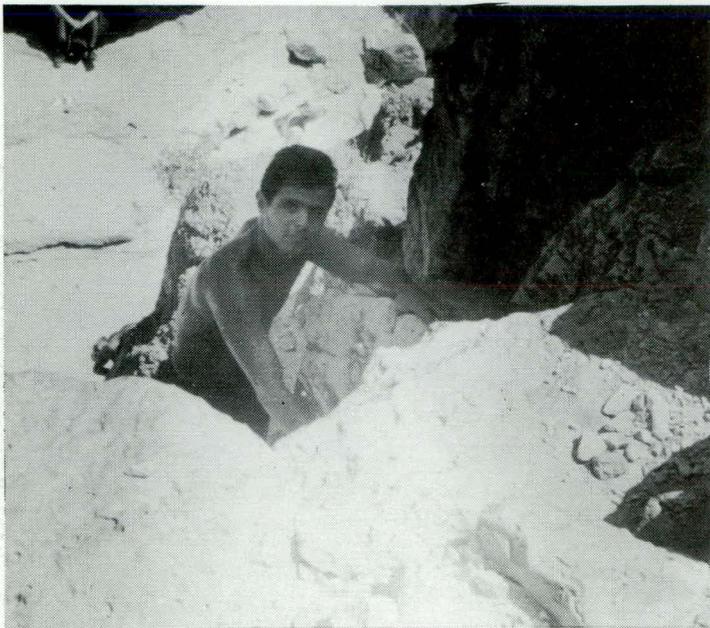

אבא: חיים נולד בשנת 45'. בהיותו בן שנתיים, והבריטים אז בארץ, ילדים נהגו אז לקרוא לבריטים "גסטפ" ולברוח. יום אחד טיילתי עם חיים ברחוב ועברנו ליד שוטר בריטי. חיים, שקלט כנראה את הקריאה, קרא לעבר השוטר גיבוב מילים שנשמע כמו "TI-TA-TA". השוטר שאל אותי באנגלית מה הוא אמר, ואז אמרתי: "He said TI-TA-TA". אז אמר השוטר "good boy" והרשה לנו להמשיך.

תנועת הנוער

פלחוב

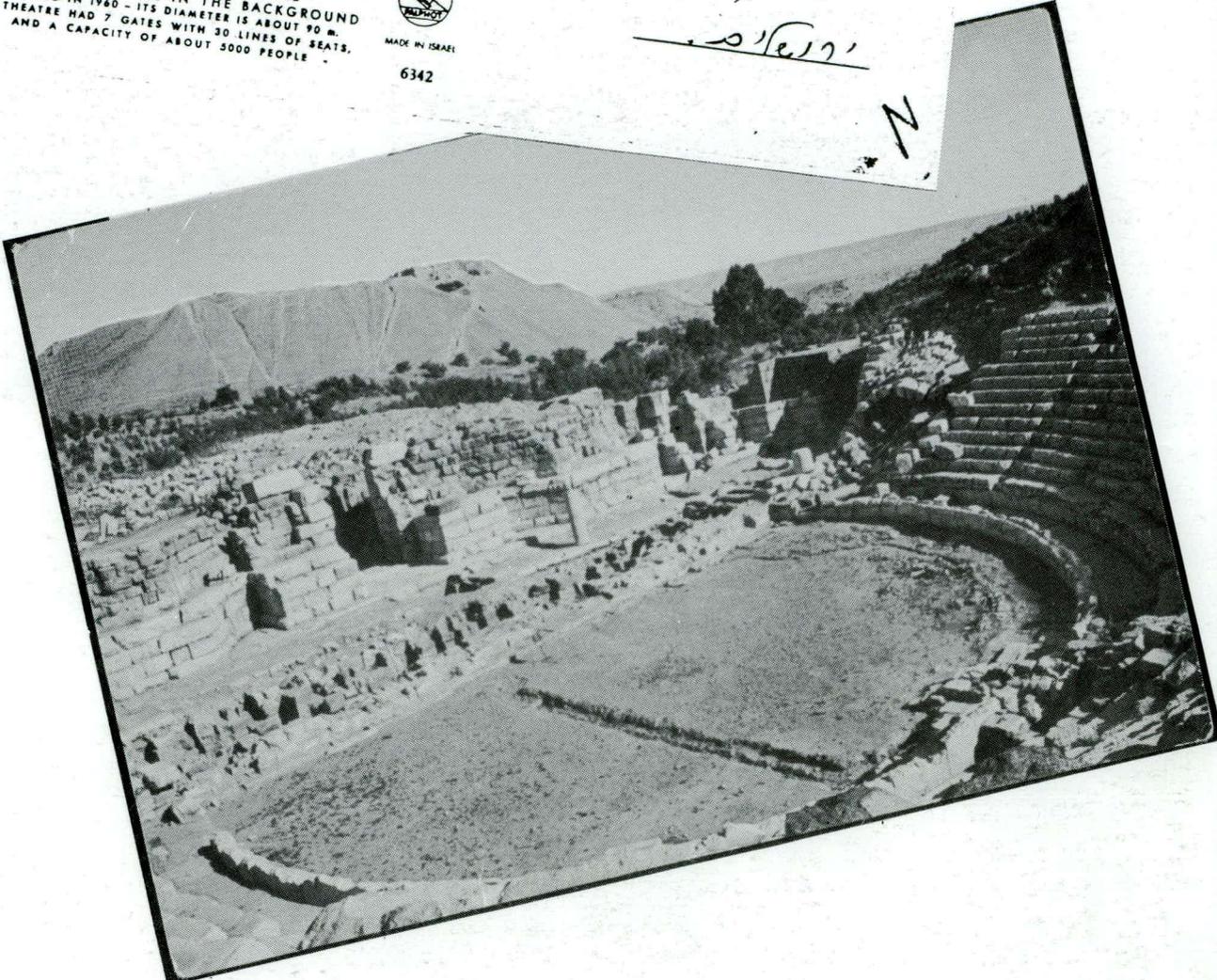

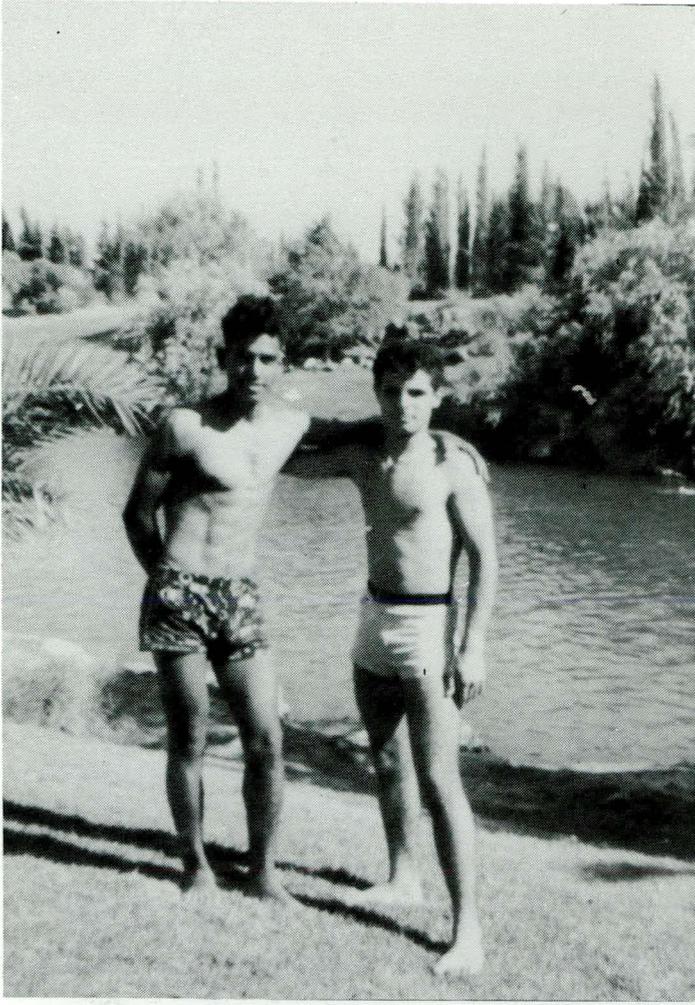
מס' סמ"ס
 רח' בארני 29
 ש"פ מקד סוף
 ירושלים

בזרים נאמרו יק מו...
 אפ שמה ואיך משה?
 בארני סוף...
 ונכנס מארץ...
 זכור יא כרם מאז...
 אר אלת - אש, אני...
 היום ובמזמ'...
 חוב זה כקז...
 קפוח...
 אר אלת...
 בית שאן - התיאטרון הרומאי

כל הזכויות שמורות ליספוט הרחוקה
 COPYRIGHT BY "PALPHOT" MERZUA
 MADE IN ISRAEL
 6342

בית שאן - התיאטרון הרומאי
 ברקע תל בית שאן
 נחשף בשנת 1960. קוטרו כ-90 מטרים לתיאטרון שכנה מובאת
 בו 30 שורות מושבים המספיקים לכי 5000 צופים.
 BEIT SHEAN - ROMAN THEATRE
 EXCAVATED IN 1960 - ITS DIAMETER IS ABOUT 90 M.
 THE THEATRE HAD 7 GATES WITH 30 LINES OF SEATS,
 AND A CAPACITY OF ABOUT 5000 PEOPLE

שיר הצנחנים

מול צבאות האויב אנו קמץ
אך חילנו מוכן וערוך
מול שריון מציבים אנו אמץ
ומול אש בטחון וחיוך

עת אנחנו זונקים מלמעלה
שוב אין דרך, אין דרך לחזור
אך נשקנו באפל הלילה
מזמר לנו שיר ומזמור

מאחורי הקו – הצנחנים, הצנחנים
בסערת הקרב – הצנחנים, הצנחנים
אך עת תחלף האש – הצנחנים, הצנחנים
עוד נחזור ונפגש – הצנחנים

בסופת הקרבות הגועשת
ובלילה שחר ואורב
השמים יהיו לנו גשר
בין ארצנו לארץ אויב

מול עשן הדלקות והתיל
מול הקרב בברקים וקולות
כל צנחן הוא כבודו של החיל
כל צנחן הוא החיל כלו

מאחורי הקו...

חיים חפר

את חיים ז"ל הכרתי בשרות הסדיר ביחידת הצנחנים. שלושה דברים איפיינו אותו: רוח ההתנדבות, עזרה לזולת ושאיפה קדימה. הוא לא התעטף בגדולות, היה צנוע בהליכותיו, חביב על הבריות, ודוקא בזו התבטאה גדולתו. עזרתו התבטאה בדברים קטנים כגדולים. בעזרה לחבר לנקות נשק או מתיחת אוהל לפני מסדר. תמיכה בחבר שנכשל בעת ריצה, חיוך מעודד טפיחה על הכתף ועוד.

חיים היה אדם פעיל ודינמי והיה ראשון להתנדב לכל משימה או פעולה. זכורני שפעם שבר רגל בעת צניחה. שמו את רגלו בגבס והוא נאלץ להשאר כחודש בבית עד שיבריא. הדבר ממש דיכא אותו הוא אמר לי שהוא מחכה בקוצר רוח שיורידו לו את הגבס על מנת שיוכל להמשיך לעבוד ולצנוח. לא בחור כמוהו ישב בחוסר מעש!

לאחר תקופה של כשנתיים שלא ראיתו, פגשתי בצעדת ארבעת הימים תשכ"ח, בחניון קרוב לירושלים. פגישתנו היתה לבבית ונרגשת ולאחר החלפת רשמים וחוויות נסבה שיחתנו על המצב בגבולות. לבו סער על מה שנעשה שם. על ההפגזות התמידיות, הנפגעים, הנזק ברכוש והחוסר בידים עובדות במשקים. ראיתי בעיניו את הזיק והכמיהה לשם. ואכן, זמן מה אחרי כן התנדב לעבוד במשקים. אך חיים לא זכה להגשים את מטרות חייו שהיו נעלות ואצילות. פגז קטלני נפל לידו ושם קץ לחייו בעודם באיבם. זכרו של חיים יהיה תמיד בלבי ובלב שאר חבריו לנשק, הצנחנים.

מחברו שלמה טננבום.

יוני 1968

ממכתביו

אי שם 20.8.63

הורים ואחים יקרים.

השעה 15.40. אני יושב על מטתי באוהל. על ברכי השמאלית המסטינג אשר עליו אני כותב אליכם מכתב זה, שעה ששאר החברה "מטורטרים" אצל הרס"ר בעבודות מ.ע.צ. עתה אני מחכה רגע רגע לזמן בו יקראו לי לביתן הצנחנים ומשם כולכם ודאי מתארים לעצמכם. אבא! היה גבר ודע שכל מקום מסוכן הוא יעוד בשבילי! באם לא אפונה עד שבת יתכן שאקבל "פס" ואבוא הביתה. היום לאחר בטלה רגילה עברנו ת"ס + ריצה עד כלות הנשימה; עייפים רצוצים ושחורים (מהאבק שדבק בזעה) חזרנו לבסיס. חברים! על אף "טיבר" של האוכל אני אוכל שתי מנות מלאות לארוחה, את שלי ואת של "השומר". איני מבזבז הרבה כסף, פשוט כדי לשמור מעט עבור החופשות. רוב החברה של בית הכרם היו אתי ופונו לצנחנים. בזאת אני מסיים את מכתבי ומקווה שלא ספרתי יותר מדי סודות.

מתגעגע מאוד,
חיים.

יום שבת 19.10.63

שעה 22:35

אבא, אמא, שולה ועובד

מה רב צערי שלא כתבתי לכם כל כך הרבה זמן ובודאי שדאגתם לי אך לא תמיד יש מצב רוח, חשק ומורל והכי חשוב זמן לכתוב לכם. לא נורא אם תשלחו מכתב גם אם לא תקבלו ממני. כמו כן לא יזיק אם תשלחו חבילה עם מעשה ידיך אמא ועם מקנת כספך אבא ועם הרבה שוקולד, מסטיק, גרעינים, בוטנים ועוד...; "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו".
... הטרטורים רובם קולקטיביים כללו התיצבויות עם מיטות וכל הציוד מסודר למסדר לילה כ-2 ק"מ מהבסיס; הליכה של 5 ק"מ עם מיטות ברזל על הגב; הצמדות לג'ריקן מים.
המורל נשאר די גבוה. מי יתן ואחזיק מעמד עד הסוף. געגועי הביתה רבים מאד ויתכן שאבוא הביתה רק בעוד 14-21 יום ל-30 שעות בלבד...

... אל תדאגו אדאג לעצמי

באהבה ובגעגועים

חיים

1.12.63

אבא, אמא, שולה ועובד רוב שלומות

כפי שידוע לכם אני עובר עתה קורס צניחה ממש באותו מחנה שבו ביקרת אבא...
... אני מוכרח לציין שנשבר לי מהקורס משום שרוב רובו אמוני קרקע יבשים וחסרי ענין, שוב ושוב גלגולים לשמאל, לימין לפנים ולאחור שלא משאירים אבר שאינו פגוע מהסווינג (תסביר להם אבא!) קבלתי מכות בצואר ושריטות בכתפים כפי שלמדנו בישיעהו א' ("מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טריה").
... אבא! מדוע לא באת לבקר אותי עם עובד, ואתה עובד לא ידעת לנדנד לאבא ולא לפעם אותך לנסוע אלי למחנה, הה?

בזאת אסיים

באהבה ובגעגועים

חיים

כתובת:

מ.א. 499266

ד.צ. 2655

מספורי הצבא

באחת הצניחות בקורס הצניחה שבר חיים את הרגל. ערב אחד ישבנו בבית ושמענו מישהו מקפץ על קבים בחדר המדרגות. נשמע צלצול וחיים עמד בפתח מתנשא מלוא קומתו על קבים. חיים היה מבואס ומתוסכל משבתו בבית. כשהוריד לבסוף את הגבס, נדרש ע"י הרופאים להשאר בבית לתקופת החלמה נוספת. חיים שהתגעגע לצניחות ולאימונים תירגל מעל גבי כסא את גלגול הנחיתה על הקרקע.

בטירונות אבדה לחיים הכומתה. כשהגיע הביתה לחופשה, לקח את הכומתה של אבא מימי ההגנה - כומתה ירוקה רחבת שוליים. בעת המסדר נגש אליו המ"מ חייקה (לימים קצין בכיר בצנחנים) והוריד את שולי הכובע על העיניים של חיים בכנותו "קטריבס".

שולה:

כשהייתי בצבא, נסעתי עם חיים בטרמפים לעין-גב, להופעה של מרים מקיבה. באכסניית הנוער "כרי דשא" בה תכננו לישון לא נותרו מקומות לינה ואנו נאלצנו לישון תחת כיפת השמים. היה לנו רק שק שינה אחד וחיים הציע שאשן בו. "אני כבר אסתדר" אמר ונכנס בין השיחים. לפנות בוקר התעורר מקור והדליק מדורה קטנה כדי להתחמם. אכן היה זה ג'נטלמן אמיתי.

עובד:

כשהתארחנו פעם אצל אידה ואריה בטבריה עילית, יצאנו חיים ואני להר הארבל באזימוט (בקו ישר). עברנו דרך שדה קוצים ובסופו עצרנו ושלפנו את הקוצים האחד מהשני. כשירדנו מהארבל לואדי חמאם נכנסנו למאהל של בדואים וקבלנו מים קרים. משם הגענו בטרמפים לחוף הסירות. החלפנו בגדים בחירבה סמוכה ונכנסנו לכינרת למרות שהמים היו עדין קרים.

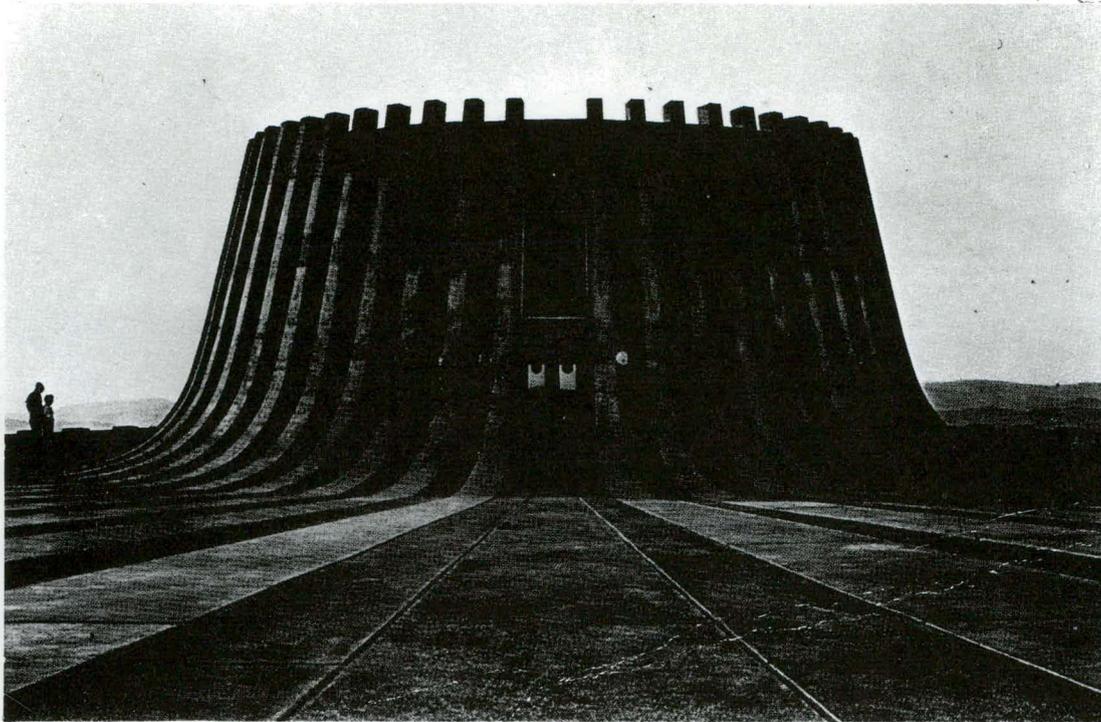
חיים בלט בהופעתו. אם כי לא היה גבוה, היה מוצק וזקוף קומה. בחורף היה מהלך לבוש בחולצה דקה וסוודר שמוט על גבו. בקיץ היה מקפל את השרוולים בקפלים צרים וסימטריים והופעתו אומרת דייקנות ושלמות.

אמא: חיים זכור יותר בשנותיו האחרונות בגלל האחריות הגדולה והדאגה שגילה כלפינו.
אבא: גם כלפי סבתו הרגיש מחוייבות גדולה. כשנה לפני מותו היתה אמי המנוחה מאושפזת בבית החולים והיתה טעונה השגחה צמודה. חיים עשה את שנראה לו ברור מאליו – הוא שהה ליד מטתה לילות שלמים.

בשעות הפנאי שקד חיים על אוצר המילים שלו באנגלית. הוא עשה זאת בקריאה, בשיחה עם סטודנטים מחו"ל, ובהאזנה לקטעי פרוזה ונאומים מעל גבי תקליטים. הוא הירבה להאזין לנאומי הנשיא קנדי ולצטט מדבריו בפאתוס בהם נאמרו. הוא העריץ את האיש. במיוחד דיברה אליו קריאתו של קנדי:

"Ask not what your country can do for you,
Ask what you can do for your country."

ירושלים, 12.6.68

למשפחת טריויס היקרה,
הזדעזעתי עמוקות בשומעי על האסון הבלתי צפוי שאירע לכם. בתור חבר לכתה של חיים,
בתור חבר לפלוגה בצבא ובתור ידיד באוניברסיטה הרשו נא לי להביע תנחומים לכולכם.
זכרונות רבים ונעימים יש לי מחיים מימי בית הספר (בעומררה). על אף הבעיות שזכורני היו
לחיים בשנות בית הספר, התגבר עליהן, עמד בבחינות הבגרות ונכנס לאוניברסיטה. בשנתיים
האחרונות היינו נפגשים כמעט יום יום בספרייה הלאומית באוניברסיטה. כה שמחתי לראותו,
תלמיד חרוץ ושקדן ועם זאת תמיד משרה מצב רוח טוב בחיוכו המתמיד ובגישתו
האופטימית.
דמותו תחסר לחבריו וידידיו מאוד.

תנחומים לכל משפחתו

דוד הד

בדצמבר 1967 היה חיים בשרות מילואים במחנה אריה בבקעה. בהיותו שם הועבר אליו מכתב שנשלח על ידי נערה מרמת גן שהעריצה את הצנחנים. למכתב צורף שיר.

מוקדש לכל הנופלים!

מדוע כה כואב לבי
מדוע זה בוכה הוא כל הזמן?
מדוע מפרפרת נשמת
בין מקומך ובין העולם.
מכתב לך אני כותבת
לך יקיר שבעולם,
אני עליך כעת חושבת
שלא תראה מכתב זה לעולם!
מדוע זה כה מר לי
מדוע את המות ארצה?
מדוע זה כה קר לי
ובכאבים – זה רק אזכה?
מדוע מלחמה זו באה,
לקחה אותך ולא תחזיר?
מדוע זה היא באה
ואותנו לא תזהיר?

מכתב לך אני כותבת
לך, יקיר שבעולם
ונשמת בפנים דואבת
היכן אתה, היכן כולם?
לאן פתאום זה נעלמת
ועקבותיך לא נודעו.
ואותי בודד עזבת
ואת קולך יותר לא שמעו...
צחוקך מהדהד עדין באוזני
חיוךך המתוק שם על שפתים
דמעות זולגות כעת מעיני
ובפי נוקשות שוב השיניים
מדוע לא שבת אלי?
מדוע לא חזרת כמו כולם,
האם נכון זה אלוהי –
שלא אראך שוב לעולם

אך זה נעלם הד קולך
עם פעימת אחרון – לבך
מכתב לך אני כותבת
דמעות הרטיבו הכתוב
ונשמת בפנים דואבת
היכן אתה, חזור, תשוב
מכתב לך אני כותבת
לך יקיר שבעולם
ונשמת בפנים דואבת
אוי – היכן אתה היכן כולם?
אני עליך כעת חושבת
שלא תראה מכתב זה לעולם.

אין בפי ובכוחי להוסיף מילים על הכתוב.
עם דף זה נקרע חלק מנשמת.
דף זה מוקדש לכל אחד ואחד מהנופלים שאינם עמנו ולא יהיו עמנו לעולם!

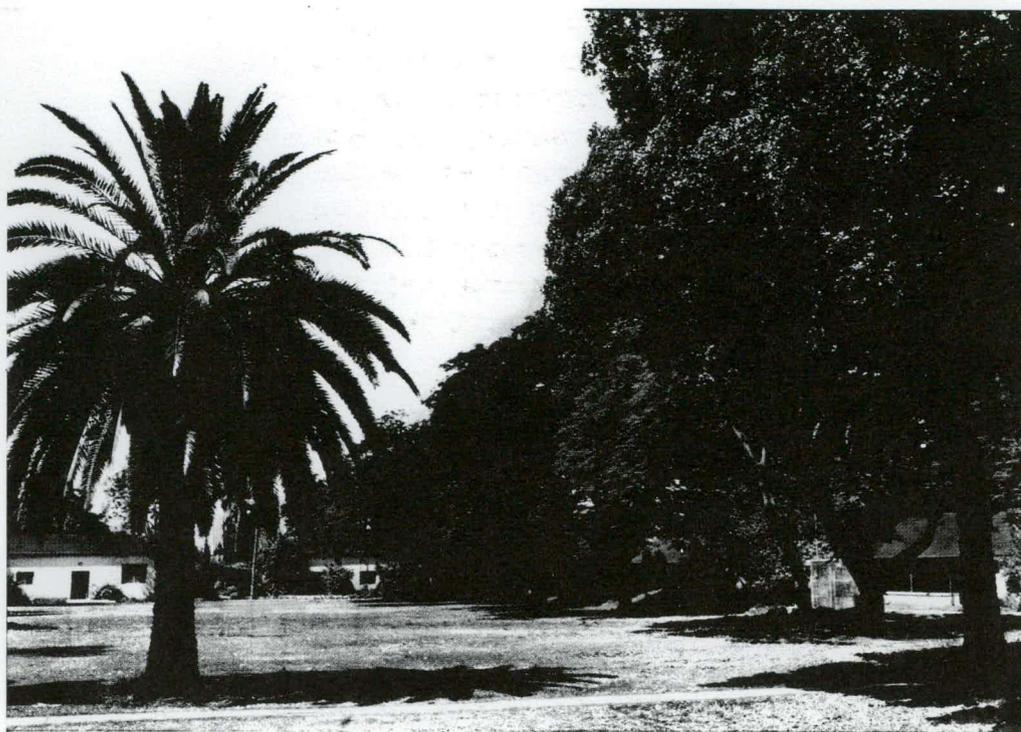
תודתי נתונה לך ולכל השאר
בידידות ובנאמנות
(–)

את מכתבו האחרון כתב חיים על גלויה שמצידה השני צולם רובע המגורים באשדות-יעקב.

שלום רב!

אני חש בטוב ועובד קשה בבננות. מקוה שאצלכם שקט "נורמלי מאוד" מה?
את חג השבועות והשבת שלפניו בליתי יפה מאוד בטיול לרמה הסורית. יש לי פה הזדמנות
טובה לדבר אנגלית עם המתנדבים מחו"ל.

שלום, חיים

ג'ון קריבין, אז מתנדב יהודי צעיר מאנגליה, הכיר את חיים בקיבוץ אשדות יעקב. הוא נפצע מרסיסי הפגז שהביא למותו של חיים.

I knew Haim in his last two weeks; if I had been told that June 4th was to be his last complete day, I would not have believed it. He was always smiling and made those around him cheerful. He exuded energy and his eyes always sparkled. He had great plans — plans to come to England, to live on kibbutz, to have a big family... But most of all he was filled with love of Israel. It was for this that he lived and for this that he died.

That a young person should die is a tragedy; a loss to himself, and to those who loved him. In Haim's case it was a grievous loss to the state, for he had much to offer. For so great a patriot, "Dulce et Decorum est pro patria mori".

הכרתי את חיים בשבועים האחרונים לחייו; אם היו אומרים לי שה-4 ביוני יהיה היום האחרון בחייו, לא הייתי מאמין לכך. הוא תמיד חיך והביא שמחה ואושר לסובבים אותו. הוא שפע אנרגיה וענינו זהרו תמיד. היו לו תכניות גדולות – תכניות לבקר באנגליה, לחיות בקיבוץ ולהקים משפחה גדולה.

אבל למעלה מכל היה הוא חדור אהבה למדינת ישראל, למענה חי ולמענה נפל. שבחור צעיר ימות זו טרגדיה; אבידה לעצמו, לסובבים אותו ולאלה שאהבו אותו. במקרה של חיים זו היתה אבידה גדולה למדינה משום שהיה לו המון להציע. לפטריוט כמוהו יאמר. "Dulce et Decorum est pro patria mori" ("מתוק ויאה למות למען המולדת").

חיים בא למשקנו לעזרה בעת קשה; השליך מאחוריו את הלימודים ונחלץ לעזרת ישובי הספר. הטבנו להכירו בעבודה בה התגלה כבחור חרוץ ואחראי. ברצון רב היה משתתף בויכוחים על הקיבוץ ותפש היטב את הבעיות המיוחדות של הקיבוץ כפי שרק מעטים מהחוץ תופשים אותן. לאחר שבוע מונה כאחראי על קבוצת תיירים ומתנדבים מחו"ל. ביום האחרון כשעבדו בבנות נשמעו כל הזמן יריות בסביבה. חיים דאג לגורל התיירים ולא היה שקט עד שהגיעו הביתה בשלום.

חיים התחבר עם תייר אנגלי שגר עמו בחדר, ובלה את מרבית זמנו בשיחות עם התיירים. ישאר תמיד בזכרוננו כבחור רציני אשר בא לעזור למשקנו בעת מצוקה מבלי להתחשב כי הדבר פוגע בלימודיו.

בשם חבריו לעבודה

שלמה ומוטקה.

באחד מערבי אמצע מאי לאחר הארוחה, הופיע חיים ז'ל לקבוצתנו, בחור צעיר, לא גבוה, מוצק, שחרחר, בעל פנים עגולות מחייכות, עמוס תרמיליגב – מתנדב. ספר שראה יומן קולנוע ובו דובר על הצורך בכח עובד למשקי הספר. הוא החליט לבא לעזרת אחד הישובים ובא אלינו. חיים הכיר בנים ממשקנו שהיו יחד אתו בצנחנים. מהימים הראשונים להיותו בתוכנו הרגיש עצמו "בבית", נקלט מהר בעבודה בבנות, גילה מסירות ויעילות ותוך ימים ספורים הפך לאחראי לקבוצת עבודה של מתנדבים בחו"ל.

חיים התעניין בחיים ובעבודה בקבוץ ולא פעם הדגיש עד כמה טוב לו בתוכנו. המתנדבים שהגיעו אלינו במסגרת ההסתדרות היו שוהים אצלנו רק שבוע אחד; חיים שבא מתוך התנדבות אישית האריך שהותו בקיבוץ מעבר לשבועיים. בשבת האחרונה לפני יום האסון יצא לטיול עם כמה מתנדבים מחו"ל לרמת-הגולן. חיים הצליח לקשור קשרים חברתיים בקלות, והתחבב על הבאים אתו במגע. איש צעיר, מלא שמחת חיים, נכון תמיד לעזרת הזולת, כשכל עתידו לפניו, ולפתע כך נגדע.

מה רב המחיר אותו אנו משלמים בעד זכות קיומנו, יודעים זאת רבים. אך רק הורים ובני משפחה קרובים יכולים להרגיש את האסון בכל משמעותו בהלקח מהם יקירם. בתולדות מאמצנו ונכונות ההגנה על מדינת ישראל וגבולותיה, ישמר גם זכרו של חיים ז'ל שמסר על כך את נפשו, ואנו באשדות שהכרנו את חיים זמן קצר, זכרו תמיד יהיה חרוט בלבנו.

פולה

בית ספר לכלכלה ולמדעי החברה ע"ש אליעזר קפלן - האוניברסיטה העברית
THE ELIEZER KAPLAN SCHOOL OF ECONOMIC AND SOCIAL SCIENCES - THE HEBREW UNIVERSITY
המחלקה לכלכלה
DEPARTMENT OF ECONOMICS

JERUSALEM

י"ג בסיון תשכ"ח
9.6.1968

ירושלים

לכבוד
משפחה טריווים
רחוב הסורים 29
ירושלים

למשפחה טריווים שלום,

ברצוני להביע בזאת בשמי ובשם חברי החוג לכלכלה את השתחפפותנו הכנה
לצערכם העמוק בנפול בנכס חיים.
חיים היה בראשית דרכו בלמודיו באוניברסיטה, לא הספיק אף לסיים את שנתו
הראשונה כאשר נפל על הגנה הארץ.
עם כל אבלי ציון ההנחמו.

ברגשי השתחפפות כנה,

ח. כ"י ( )

ד"ר חיים ברקאי
ראש החוג לכלכלה

בית המשפט המחוזי
ירושלים

ירושלים, י"ד בסיון התשכ"ח
10 ביוני 1968

לכבוד
מר שמריהו טריויס
רחוב הטורים
מקור ברוך
ירושלים

מר טריויס הנכבד,

מזכיר ראשי בית-המשפט המחוזי בירושלים
וכל עובדי בתי המשפט בירושלים משתתפים
בצרכם הגדול ובצורה של כל המשפחה במוח
עליכם בנכם היקר חיים.

חקופה קצרה עבד אהנו בנכם היקר והשאיך
עלינו רושם טוב ונהדר שלא נוכל לשכחו לנצח.
תהא נפשו צרורה בצרור החיים ולא
תוסיפו לדאבה עוד.

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ חֲטָאִיו
וְנִתְּנָה לוֹ כְּמִיתוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ שׁוֹנְאָיו
וְנִתְּנָה לוֹ אֲהַבְתּוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ חֲגִיו
וְנִתְּנָה לוֹ מְלֹאכְתּוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
וְנִתְּנוּ לוֹ עוֹדוֹנוּ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ הַיָּם
וְנִתְּנוּ לוֹ
מוֹתוֹ.

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ אֱלֹהִים
וְנִתְּנָנוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ קוֹמְתּוֹ וְאִפֵּן חַיִּיכּוֹ
וְנִתְּנוּ לוֹ הָאָרֶץ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ הַהָרִים
וְנִתְּנוּ לוֹ כְּתָלָיו
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתְנוּ לוֹ הַמְּזֻלּוֹת
וְנִתְּנוּ לוֹ שְׂכָנָיו

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

זלדה

אבא: יום אחד, כעשר שנים לאחר שחיים נפל, הלכתי בסיום יום העבודה למקום החניה של המכונית. בדרך, ליד בית המשפט העליון, ראיתי פתאום את חיים מגבו. הוא לבש מדי צנחן. הלכתי אחריו, ספק מאמין ספק לא מאמין, אך הוא נעלם לפתע.

הבשורה

היה זה ליל ה-4 ביוני. אריה יצא לטיול שנתי עם כתתו ועובד ישן אצלנו (טל היתה בת שנה). רוח נכאים ירדה עלינו באותו ערב. מבלי משים, שרנו שירי זכרון. שרנו את "דודו", אך השיר שהתנגן בעינו יותר מכל היה "קרב הראל" עם הפזמון החוזר של "אהובך יצא לקרב... הוא משם לא חזר... תלבשי שמלה שחורה..." היתה לנו תחושת כאב בלתי ידועה, בלתי מובנת. למחרת בשעה 6:00 בבוקר הופיע אבא. "מה קרה?" שאלנו. "שום דבר מיוחד. בסך הכל באתי להודיע לכם שחיים שלנו נפצע, ושאנחנו נוסעים לבקר אותי". תוך כדי התארגנות פלט: "הוא בעצם נפצע קשה". אמרתי: "לא נורא, חיים יתגבר". עודדתי את אבא ולא ידעתי את האמת המרה. יצאנו לחדר המדרגות. מתיבת הדואר של אחד השכנים הציץ עיתון בוקר. אבא עמד עם גבו לתיבה והסתירה מאתנו. ליד התחנה המרכזית ירדתי מהמכונית והודעתי לחברותי המורות שאחי נפצע קשה, ושלא אגיע לביה"ס באותו יום. המורות ידעו כבר את האמת האחרת. הגענו לבית ההורים בשעה 7:00. אני עליתי למעלה ועובד נשאר לשמוע את החדשות עם אבא. בחדשות הודיעו שחיים נהרג, אולם עובד סרב להאמין וטען בלהט שזו טעות ושחיים רק נפצע. נסיתי להרגיע את אמא שבכתה מרורים. אך אמא בשלה: "חיים איננו". לאט לאט תפשתי את האמת והבנתי שאבא נזהר שלא אפגע – הייתי אז בהריון מתקדם עם בני רן, שיבדל לחיים ארוכים. הבשורה היתה מרה וכואבת.

אידה

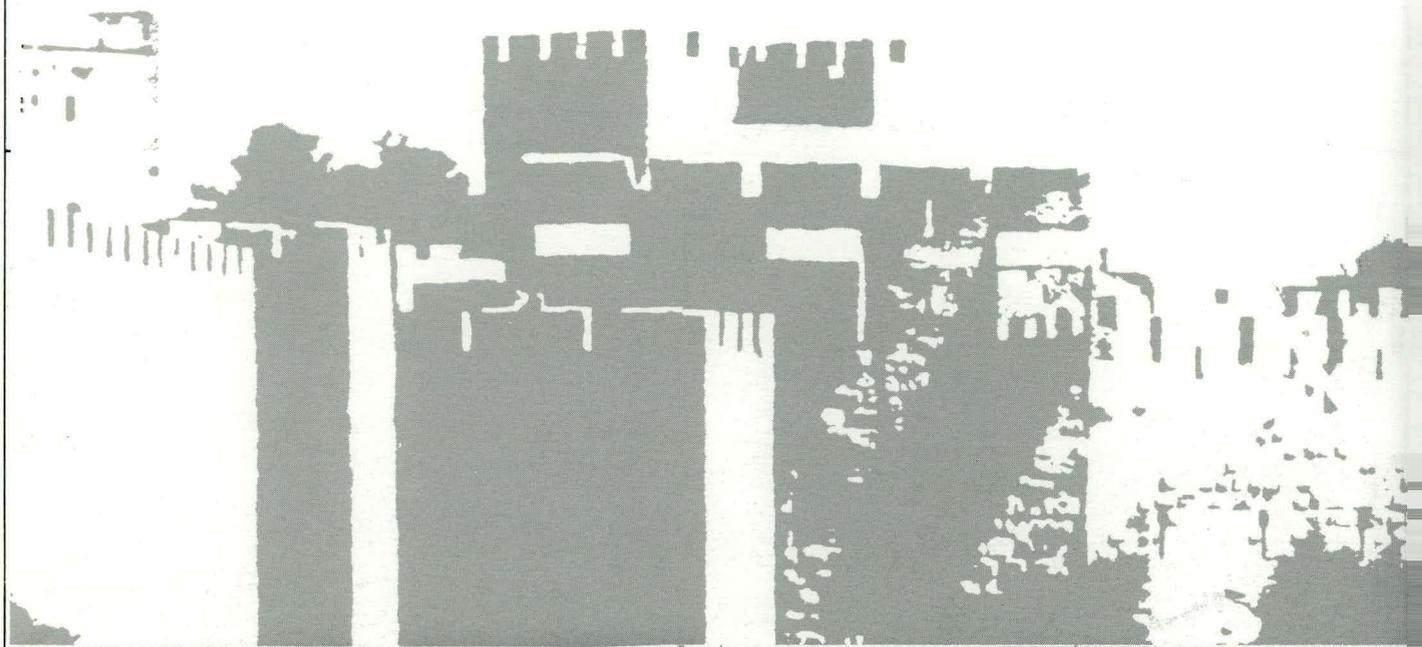
מרץ 1988

לזכר חברנו חיים טרויס
שנפל על מזבח המולדת ה"ד.

האומנם לא זרחה השמש בבקר זה בקר בו נתבשרנו את בשורת איוב וליבנו עמד מלדפוק
בשמענו כי נגדעו עצים רבים בכרם ה'.
אתה אלי, צעירים אלה שיצאו למלחמת קדש לא זכו לראות בגאולת הארץ, בדמם לא רחצו כל
שעל אדמה שנגעל ע"י אויבינו צרינו.
חיים היקר, איכה נישא את הכאב בלכתך מאיתנו אתה שהיית, מרכז החברה עם החיוך הרחב על
שפתיך נתינתם מקומך בינינו וחדוות חיים נגוזה. האומנם העלית ולו רק לרגע, כי לא תשוב
אלינו, אל הוריק, אחיך וחברך?
עליז ורענן יצאת לדרך ובתרמילך נשאת את דגל הניצחון להניפו בשער עירך בשובך מהקרוב.
כן, חזרת אלינו כשעיניך נעצמו לנצח וליבך חדל מלפעום. ואנו חבריך הנפנו את הדגל בראש
מורכן בגאווה ובלב כואב.
ביום זה אנו נשבעים כי נלך בעקבותיך ונמלא את חובותינו למען העם והמולדת.
יהא זיכרך ברוך
תהא נשמתך צרורה בצרור החיים

יום רביעי ט' סיון

5 ביוני 1968

מה אברך

מה אברך לו, במה יברך
זה הנער שאל המלאך

ויברך לו חיוך שקמוהו כאור
ויברך לו עינים גדולות ורואות
לתפוס בן כל פרח וחי וצפור
ולב להרגיש בו את כל המראות.

מה אברך...

ויברך לו רגלים לרקוד עד אין סוף
ונפש לזכור בה את כל הלחנים
ויד האוספת צדפים עלי חוף
ואזן קשבת לגדולים וקטנים.

מה אברך לו, במה יברך
זה העלם שאל המלאך

ויברך כי ידיו הלמודות בפרחים
יצלחו גם ללמד את עצמת הפלדה
ורגלים רוקדות את מסע הדרכים
ושפתיו השרות את מקצב הפקודה.

מה אברך לו, במה יברך
זה הגבר שאל המלאך

נתתי לו כל שאפשר לי לתת
שיר וחיוך ורגלים לרקד
ויד מעודנת ולב מרטט
ומה אברך, אברך לו עוד.

מה אברך לו, במה יברך
זה הילד העלם הרך

הנער הזה, עכשיו הוא מלאך
לא עוד יברכוהו, לא עוד יברך.
אלהים, אלהים אלהים
לו אף ברכת לו – חיים.

רחל שפירא

